בס"ד

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

גליון מספר: 15

שבת פרשת לך לך

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375

דברים במחשבה
טעות לעולם חוזרת

פתרון החידה הקודמת
המתנה אחר תבשיל של בשר

החידה השבועית
מעשה באורז שהתבשל

שינוי השם

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

בפרשתנו הקב"ה משנה את שמה של שרי לשרה:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם שָׂרַי אִשְׁתְּךָ לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמָהּ שָׂרָי כִּי שָׂרָה שְׁמָהּ:

ומיד לאחר שינוי השם, הקב"ה מבטיח ששרה תזכה לברכה הגדולה – ללדת בן והיא בת תשעים שנה:

וּבֵרַכְתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לְךָ בֵּן וּבֵרַכְתִּיהָ וְהָיְתָה לְגוֹיִם מַלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה יִהְיוּ:

מפסוקים אלו לומדת הגמרא במסכת ראש השנה (טז ע"ב) ששינוי שם האדם משנה את מזלו:

אמר רבי יצחק: ארבעה דברים מקרעין גזר דינו של אדם, אלו הן: צדקה, צעקה, שינוי השם, ושינוי מעשה. צדקה - דכתיב וצדקה תציל ממות, צעקה - דכתיב ויצעקו אל ה' בצר להם וממצוקותיהם יוציאם, שינוי השם - דכתיב שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה, וכתיב וברכתי אתה וגם נתתי ממנה לך בן, שינוי מעשה - דכתיב וירא האלהים את מעשיהם, וכתיב וינחם האלהים על הרעה אשר דבר לעשות להם ולא עשה.

וכן פסק הרמ"א (יו"ד סימן שלה ס"י): "וכן נהגו לברך חולים בבהכ"נ, לקרא להם שם חדש, כי שנוי השם קורע גזר דינו".

ובאמת אנו מוצאים על פי תורת הסוד שמשמעות גדולה יש לשמו של האדם על מציאות חייו, וכך נאמר בשם האר"י (ספר הגלגולים לר' חיים ויטאל, הקדמה כג):

נמצא כי כאשר נולד האדם, וקורין לו אביו ואמו שם אחד העולה בדעתם, אינו באקראי ובמזדמן כי הקב"ה משים בפיו השם ההוא, המוכרח אל הנשמה ההיא, כמו שאמר הכתוב "אֲשֶׁר-שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ".

ויש לשאול, כיצד שינוי שם האדם פועל לטובתו?

נחלקו הראשונים בדבר זה, יש המבארים ששינוי שם פועל באופן סגולי שמשנה את

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון<<

טעות לעולם חוזרת

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

טעויות הם טבעיות- האומנם?!

׳טעויות אנושיות תמימות הם חלק מהחיים׳ כמדומני שכל אחד ואחד מאתנו יכול מעט להזדהות עם המשפט הזה. כולנו יצרנו אי פעם ׳טעות אנוש׳, הנגרמה על ידנו בנסיבות כאלה ואחרות. כולנו חשנו בתחושת ההחמצה שהציפה את עולמנו, את האכזבה הגדולה. למרות המאמצים הגדולים שלנו להתנהג כשורה, בכל זאת חלה טעות שצפה בסופו של דבר לאחר שעת מעשה, אל מול פנינו.

לעיתים, התחושה שעלולה להציף את עולמנו בנוגע לטעויות אנוש כאלה ואחרות, באופן תת מודע, היא שהטעות לא נגרמה באשמתנו, אנחנו לא התכוונו לעשות כל רע, אך הטעות פשוט קרתה מבלי כל כוונת זדון, ופשוט לא יכולנו למונעה. אך האם מחשבה זו היא נכונה? האם באמת לא יכולנו למנוע את הטעות מבעוד מועד ע״י עבודה אישית, מתמדת ומאומצת?

טעותו של יהודה בן גרים:

על מנת לענות על השאלות הללו נעיין בתחילת הסיפור המוכר אודות ר׳ שמעון בר יוחאי וחכמי דורו, שהוביל בסופו של דבר ׳לגלותם׳ של רשב״י ובנו:

״דיתבי רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון, ויתיב יהודה בן גרים גבייהו. פתח רבי יהודה ואמר: כמה נאים מעשיהן של אומה זו: תקנו שווקים, תקנו גשרים, תקנו מרחצאות. רבי יוסי שתק. נענה רבי שמעון בן יוחאי ואמר: כל מה שתקנו - לא תקנו אלא לצורך עצמן, תקנו שווקין - להושיב בהן זונות, מרחצאות - לעדן בהן עצמן, גשרים - ליטול מהן מכס. הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם, ונשמעו למלכות.״ (מסכת שבת דף לג:)״

הגמרא מתארת דיון שהתנהל בקרב ׳מועצת חכמי התורה׳ של אותו הדור, שדנו בהשפעות הרוחניות האפשריות של התרבות הרומאית על עם ישראל. כידוע, לאחר שר׳ יהודה בר עילאי דיבר בשבחם של הרומאים ובשבח הפיתוחים הטכנולוגיים שהעניקו לעולם, ר׳ שמעון בר יוחאי העמיד לנגד חכמי הדור את גנותם של הרומאים ואת המניעים הטמאים

שלשמם הם פיתחו את שלל הפתרונות הטכנולוגיים-חברתיים של אותה התקופה. הגמרא מתארת שיהודה בן גרים שישב לצד חכמי התורה הללו, הלך וסיפר את דבריהם, ככל הנראה לתלמידיו או הוריו (עפ״י רשי על אתר), וכדרכן של שמועות, הלכו הדברים והתפשטו עד שהגיעו לאוזני המלכות, מה שהוביל בסופו של דבר לגזרה קשה שהוטלה על רשב״י.

לאור המתואר, ניתן לסבור שאולי לא היה כל רע ממשי במעשהו של יהודה בן גרים, שהרי בתמימות הוא סיפר את סברותיהם של גדולי הדור למשפחתו ולקרוביו, ובוודאי שאינו ציפה שיגיעו דבריו עד לבית המלך. יותר מכך, סביר להניח שאם הוא היה יודע עד לאן יגיעו דבריו ולמה הם עלולים לגרום, מלכתחילה היה הוא שומר את הדברים לעצמו ומשתדל שלא להוציאם החוצה כלל וכלל. א״כ לכאורה ניתן לומר שיהודה בן גרים אינו אשם כלל וכלל, שהרי פעל הוא בתמימות גמורה, ללא כל כוונת זדון חלילה.

״שגגה יוצאת לעולם״

אלא שהרב קוק זצ״ל מבאר את הדברים היטב ומעמיד אותם על דיוקם בדרכו המיוחדת, מתוכם נשתדל לדלות יסודות נאמנים בעניין ׳טעויות אנוש תמימות׳ וביחוד בנוגע לטעויות בעבודת ה׳ ובקיום המצוות. וזו לשונו של הרב (עין אי״ה, מסכת שבת פרק ב׳ פסקה רסב׳) :

״שגגה יוצאת לעולם, מפני שהיסוד הטוב, שעליו בנויה אותה הזהירות המתיחשת להענין ההוא, איננו קנוי יפה בנפש קנין טבעי, אע״פ שהוא חפץ להשמר ממנו מצד הסכמתו וחפצו לקבל עליו את עול המצווה או המדה ההיא, מ״מ השגגה רובצת לפתחו. אבל כל מי שכבר קנה לו קנין טבעי את היסוד שעליו המצוה בנויה מצד הרגש האנושי לכל הפחות, לו יש כבר שמירה פנימית בעומק נפשו ולא יבא לידי מכשול.״

מסביר הרב, כל שגגה, כל טעות אנוש באשר היא אינה דבר מקרי כלל וכלל. טעויות קורות רק במידה ואנו לא מוכנים אליהן, ולא נערכים למניעתן, כדוגמת חייל מותש אשר נרדם במגדל השמירה, ומאפשר למחבלים ומרצחים לעבור מתחת ידו ולבצע את זממם. במילים אחרות, טעות אנושית מתאפשרת כאשר הנושא אשר בו טעינו איננו מבורר מספיק בקרבנו ואינו נוכח כמידת הצורך בתוך תודעתנו ושכלנו.

כך לדוג׳, אדם שמגדיר עצמו כשומר שבת, אך אינו העמיק בעניינה של השבת, ממילא מטבע הדברים ׳השבת׳ בכללותה איננה תעמוד בתודעתו של זה תדיר, וממילא בשעת מעשה יוכל הוא לעבור על איסורי דאורייתא מבלי משים. הוא לא מתכוון חלילה לעבור על איסורים חמורים, אך בשעת מעשה, ׳זכרון השבת׳ פשוט איננו יימצא בתודעתו.

א״כ מגדיר הרב, שכל טעות וטעות שאנו עושים במהלך חיינו, נובעת מכך שעיקרון העל שאותה הטעות מנוגדת אליו במהותה, איננו היה מחוזק כמידת הצורך בקרבנו, ואיננו היה נוכח במלוא עוצמתו בקרב חיינו, מה שאפשר בסופו של דבר להופעתה של טעות מרה.

ממשיך שם הרב קוק זצ״ל ומסביר מה הייתה טעותו של יהודה בן גרים:

״הגרים הם דומים לישראל כספחתי, מתחברים הם בגוף האומה ומתקרבים הם ג״כ בחיבה יתירה, אבל הטבעיות הישראלית של אהבת האומה העמוקה והטהורה, עוברים דורות עד שחודרת בלבבם, גיורא עד עשרה דרי לא תבזי ארמאה באפיה, לבד היוצאים מן הכלל מצד עילויים הנערץ. ע״כ יהודה זה בהיותו בן גרים, לא יכלה נפשו להתנשא עד כדי אותה המדה הטבעית, עד שתחכימהו בהכרה פנימית, מכח אהבתן של ישראל, להשמר עמוק מאד מכל דבר רע ומזיק שיוכל לצאת מצד הניגוד שיתגלה לכללות הרומיים, מדבריו העליונים של רשב״י״

הטעות כאות על פגם הדורש תיקון:

כללו של דבר, כל טעות וטעות שאנו עושים במהלך חיינו נובעת בהכרח מכך שלא מספיק בוררנו את העניין שטעינו בו. לצערנו, אם טעינו בתחום מסוים כנראה שהוא לא מספיק חשוב לנו, או שטרם העמקנו בו במידת הצורך.

אלא שמוצא אני בדברים הללו יסוד מעודד עד מאד. הטעות איננה דבר שלילי בלבד, אלא אות היא, תפקידה לסמן עבורנו מהם הנושאים אשר בהם נדרשים אנו למקד את עבודתנו, וזאת כדי שנוכל להתקדם אף בהם ולהנכיח אותם היטב, עמוק עמוק בתוך תודעתנו.

גבינה לאחר תבשיל של בשר

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

איתא בגמרא **חולין דף קה ע"א**

מים אמצעיים – רשות. אמר רב נחמן: לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל, אבל בין תבשיל לגבינה – חובה.

רבינו שמואל (בתוס'), או"ז, הגש"ד– 'בין תבשיל לתבשיל' - מדובר כשני התבשילים של בשר או שניהם של גבינה. 'בין תבשיל לגבינה' – בין תבשיל בשר לגבינה שלפניו (כפי שלמדנו כבר מהא דתני אגרא), אך לגבינה שלאחריו אסור עד 'לסעודתא אחריתא' היינו שעליו להמתין.

ר"ת (בתוס'), טור– 'בין תבשיל לתבשיל' - בין תבשיל בשר לתבשיל גבינה – הנטילה רשות, דכיון שיש רק טעם בשר ולא ממשו לא החמירו. 'בין תבשיל לגבינה' – בין תבשיל בשר לגבינה שאחריו צריך נטילת ידים (וכן קינוח והדחה, וי"א שגם הפסק סעודה). והוסיף הטור שה"ה באוכל בשר אחרי תבשיל של גבינה.

ונחלקו הראשונים שהלכו בשיטת ר"ת באיזה תבשיל בשר הקילה הגמרא (לאכול אחריו תבשיל גבינה בלא נטילה, וגבינה עצמה בנטילה):

רשב"א –שומן בשר דינו כבשר גמור ולא כתבשיל בשר (וכעי"ז בהגמ"י בשם סמ"ק בדרך ספק).

ה"ר יונה - אחר מרק של בשר ודאי מותר לאכול גבינה בקינוח והדחה, שלא הצריכו שהייה אלא כשאוכל בשר מפני הבשר שבין השינים אבל במרק דליתא להאי חששא ודאי מותר. וכ"כ רי"ו, אלא שסייג שבמרק עב שאינו צלול (כגון שיש בו חתיכות ירקות) יש חשש שיש שם בשר שאינו נראה וצריך סעודתא אחריתא.

מרדכי בשם מהר"ם, או"ה – אסור לאכול גבינה אף אחר ביצים מטוגנים בשומן, גזרה אטו בשר בחלב (והיינו לנהוג בחלב אחר תבשיל בשר כדעת רבינו שמואל).

ב"י (באו"ח קעג, והובא בדרכ"מ כאן) - כן נהגו העולם (כאו"ה), שלא לאכול גבינה אחר תבשיל של בשר כלל ואין לפרוץ גדר.

דרכ"מ (בשם הגש"ד ועוד) – תבשיל גבינה דינו חמור יותר מגבינה עצמה, שנדבק בידיים יותר מגבינה ולכן אם רוצה לאכול אחריו בשר יש להצריך נטילה אפילו ביום.

השו"ע (בניגוד לדבריו בב"י) סתם להקל כר"ת: "אכל תבשיל של בשר מותר לאכול אחריו תבשיל של גבינה, והנטילה בניהם אינה אלא רשות. אבל אם בא לאכול הגבינה עצמה אחר תבשיל של בשר או הבשר עצמו אחר תבשיל של גבינה - חובה ליטול ידיו".

אך **הרמ"א** הביא גם את דעת רבינו שמואל, שעל דברי השו"ע שהתיר תבשיל גבינה אחר תבשיל בשר העיר הרמ"א: "ויש מצריכים נטילה".

והוסיף הרמ"א ופסק כדברי הרשב"א, שהיתר זה אינו מתייחס לשומן בשר שדינו כבשר ממש.

ש"ך וט"ז - בתורת חטאת מבואר שיש להחמיר כן אף בשומן עוף (כאווז).

ולמעשה כתב **הרמ"א** שנהגו כרבינו שמואל בין בגבינה אחר תבשיל בשר (כמו שכתבו האו"ה והב"י), דהיינו להחמיר בכל תבשיל בשר כבשר ממש [וסיים הרמ"א (כלשון הב"י) שאין לפרוץ גדר], ובין בבשר אחר תבשיל גבינה (כמש"כ בדרכ"מ בשם הגש"ד) לחייב נטילת ידיים בין גבינה או תבשיל גבינה לבין בשר או תבשיל בשר, אם נגע בהם בידיו, הילקוט יוסף (פט, לג.) פסק "והמנהג גם אצל הספרדים להחמיר להמתין שש שעות גם באכל תבשיל לבד, כמו באכל מהבשר עצמו. ואין לפרוץ גדר. והדין כן גם בתבשיל שנתבשל בו בשר עוף" (הליכות עולם ז, א עמ' כט). וכן פסק שו"ע המקוצר (קלו, יג), והבן איש חי (שלח לך ש"ש ט).

שאלת השבוע

אורז שהתבשל בסיר בשרי שלא היה נקי משיורי בשר, האם עליו להמתין שש שעות לאחר אכילתו?

אילן טרבלסי — זכה בשובר לרכישה בקורסים של 200 ש״ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל״ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

וחיים שמשון בן מרים אסתר ז״ל

ניתן לשלוח מזל״ט או איחולי ברכה למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום חמישי.

<< המשך הדבר תורה מעמוד השער >>

מזלו של האדם, ויש המבארים שאין בשינוי השם ענין סגולי דוקא, אלא שינוי שם האדם מעורר את האדם לחזור בתשובה.

הריטב״א על הגמרא שם מבאר: ״שינוי השם שמשנה שמו שאינו האיש בעל העבירות כדי שלא יזכירוהו לרעה, ובר מהכי דבטיל ונפיק מאצטגנינות דיליה כדרך שאמר באברהם (שבת קנ״ו א׳)״.

לפי הריטב״א שינוי השם של האדם פועל באופן סגולי, שמעתה והלאה לא זוכרים את האדם כבעל העבירות שהוא היה קודם שינוי השם, וכך משנה את מזלו באופן סגולי (וכמו שמבואר אצל אברהם אבינו).

לעומת זאת, ברמב״ם אנו מוצאים משמעות אחרת לשינוי השם (הלכות תשובה פ״ב, ה״ד):

מדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני השם בבכי ובתחנונים ועושה צדקה כפי כחו ומתרחק הרבה מן הדבר שחטא בו ומשנה שמו כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים ומשנה מעשיו כולן לטובה ולדרך ישרה..

רואים מהרמב״ם ששינוי שם האדם הוא חלק חשוב מדרך התשובה שעל האדם לעשות בשביל לשפר את חייו לטובה, ע״י שהאדם מתנער מהמעשים שעשה בעבר. האדם לקום לתקן את מעשיו ולהבין מדוע הקב״ה מעניש אותו.

יוצא מכאן שבשינוי השם יש משמעות של שינוי המזל וגם משמעות של שינוי מעשי האדם. ויש לומר שאין סתירה ביניהם אלא השלמה.

שני דברים חשובים אלו נצרכים לו לאדם להתגבר על ייסוריו: גם השתדלות באופן רוחני (תפילות, סגולות) אך יחד עם תיקון המעשים וחזרה שלמה בתשובה.

וכמו שיסד הפייטן הנודע רבי אמנון ממגנצא ב׳נתנה תוקף׳:
״ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה״.

שבת שלום!